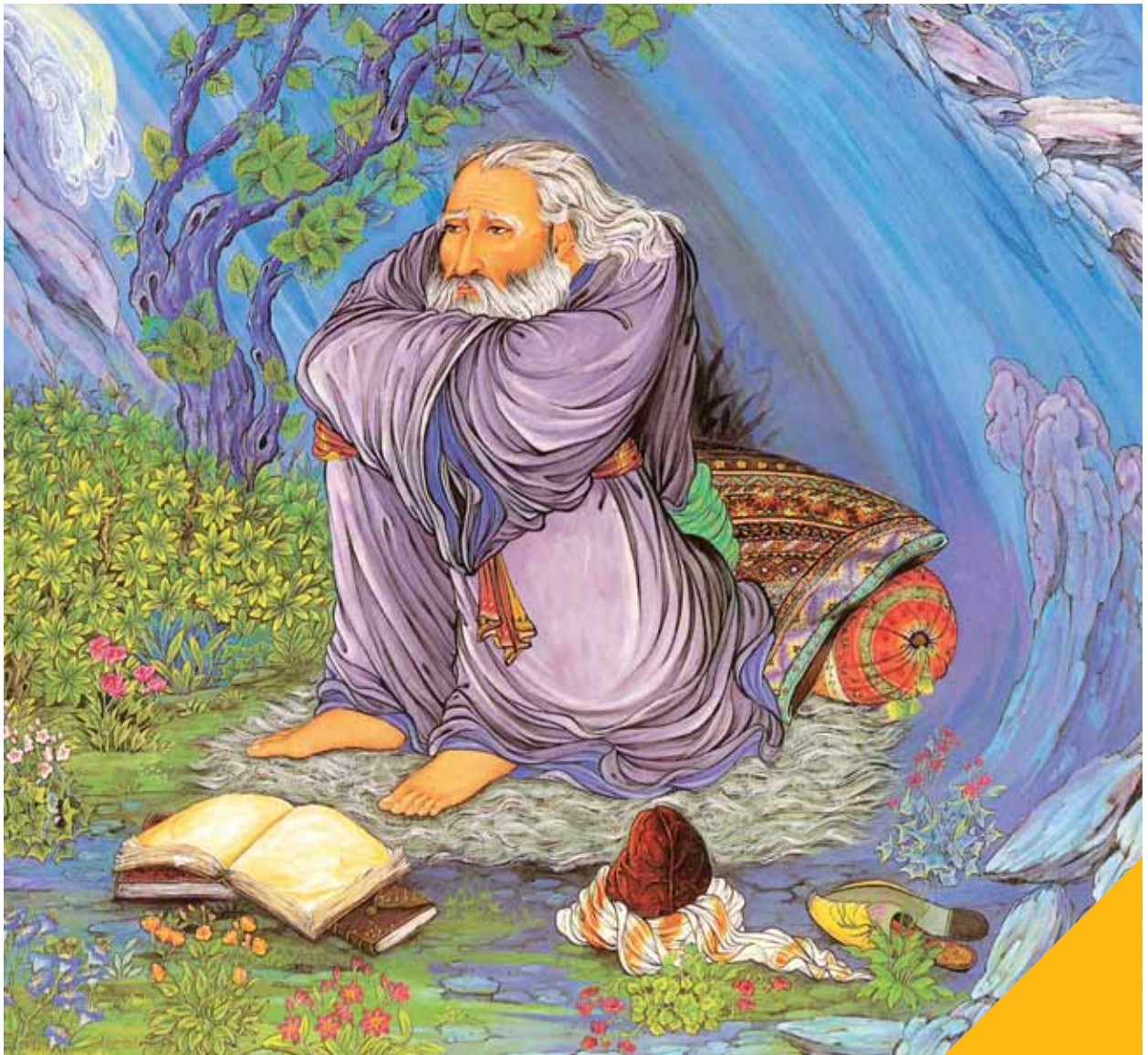

شعر

حال خوب

حافظ خوانی مثل آب خوردن

چگونه دیوان حافظ را راحت تر بخوانیم و بفهمیم؟

سجاد محقق

اشاره: دیوان حافظ را می‌توان تنها نقطه اتصال خیلی از خانواده‌های ایرانی با ادبیات منظوم دانست. کتابی که به همراه قرآن تقریباً در تمام خانه‌های ایرانی پیدا می‌شود. اگر تعارف را کنار بگذاریم، باید بگوییم که خیلی از ما و فرزندان ما حافظ خواندن را بلد نیستیم و حتی بسیاری از افرادی که بلدند حافظ بخوانند، قدرت فهم بخش زیادی از مفاهیم و تفسیر غزلیات آن را ندارند. مشکل اما کجاست؟ تا به حال فکر کرده‌اید چرا حافظ همه جا هست و هیچ جا نیست؟ اگر بنا را بر این بگذاریم که ایراد از لسان‌الغیب نیست باید به دنبال جست‌وجوی مشکل در خودمان باشیم. در این یادداشت کوتاه سعی شده سه راه خیلی ساده برای استفاده از این منبع ادبی غنی را به شما پیشنهاد کنیم؛ البته به آن‌هایی که دوست ندارند دیوان حافظشان همچنان روی طاقچه و قفسه کتاب‌ها خاک بخورد.

یک پیشنهاد قابل توجه

کتاب وسیله‌ای لوکس

به‌عنوان کالایی

کادویی نیست. قرار

نیست کتاب ابزار

چشم و هم‌چشمی

و به رخ کشیدن

دارایی آدم‌ها باشد.

اگر کسی را دوست

دارید به جای هدیه

دیوان‌های حافظی که

با جلد‌های رنگارنگ

و کاغذ‌های گلاسه و

سنگین آرایش شده

و قیمت‌های بالایی

دارد، یک دیوان

ساده حافظ به او

هدیه بدهید. کتابی

که همیشه همراهش

باشد و به راحتی بشود

آن را خواند. کتابی که

در بازار همین روزها،

قیمتش بیش از قیمت

دو، سه شاخه گل

نیست. کتابی که

عزیزتان را کمک کند تا

مثل شما از دوستان

حافظ شود. دوستان

واقعی‌اش.

را به کتابخانه‌ای هدیه دهید و در بازار کتاب دنبال دیوانی بگردید که با خط یا فونت ساده کامپیوتری چاپ شده باشد.

می‌دانم که چنین نسخه‌هایی خیلی خوش آب و رنگ نیستند و تعدادشان هم

زیاد نیست؛ اما لاف‌قل قیمت خیلی پایین‌تری دارند و مهم‌تر آن‌که ما را به هدفمان نزدیک‌تر می‌کند. ناگفته می‌دانید که یکی از راه‌های انس با شعر و البته حافظ، راحت خواندن شعرهاست. یک دیوان ساده با چنین خطی شما را به این هدف خیلی نزدیک می‌کند.

قدم سوم؛ آنچه باید بیاموزیم

حالا شما هم گوشتان به اشعار حافظ و درست خواندن آن عادت کرده و هم چشم‌هایتان به سادگی می‌تواند غزلیات حافظ را روخوانی کند. لذت خواندن یک متن منظوم که شاهکار تاریخی ادبیات یک کشور است کم نیست؛ اما به نظرم هنوز هم یک جای کار می‌لنگد.

بلد بودن و درست خواندن خیلی خوب است؛ اما کافی نیست. باید دانست منظور حافظ چیست. در این بیت و غزل منظورش چه بوده و می‌خواسته چه بگوید؟ چه درس‌هایی می‌توان از آن گرفت و چه کمکی در زندگی ما خواهد کرد؟ برای پاسخ به جواب

تمام این سؤال‌ها باید اطلاعاتمان را بالا ببریم. اصلاً حیف است بتوانیم خوب و روان حافظ بخوانیم اما اگر کسی سؤال کرد نتوانیم منظور شاعر را به او بگوییم.

برای حل این مشکل نیاز به یک کتاب راهنما هست. آدم‌های بااطلاع در این سال‌ها در مورد حافظ و شرح و تفسیر اشعارش خیلی نوشته‌اند. می‌توانید در بازار دنبال یک کتاب خوب در این زمینه بگردید؛ اما ما پیشنهاد یک کتاب خاص را داریم. کتابی که به

شما معرفی می‌کنیم، هم برای یک مخاطب معمولی مثل بچه‌های دبیرستانی قابل فهم است و هم برای یک مخاطب حرفه‌ای. اگر این کتاب را کنار دیوان حافظتان بگذارید، تا سال‌های سال از کتابی دیگر بی‌نیازید. نام این کتاب دوجلدی «حافظ‌نامه»

است که توسط استاد بهاء‌الدین خرمشاهی نوشته شده است. در این کتاب ابتدا به شخصیت حافظ پرداخته می‌شود و سپس نویسنده به شرح الفاظ، اعلام، مفاهیم کلیدی و ابیات دشوار حافظ می‌پردازد.

از روی هر کجای کتاب که برایتان سخت بود بگردید و بعد از چند ماه مطمئن باشید اگر به آن قسمت نگاهی بیندازید، متوجه منظور نویسنده خواهید شد. این فهم جدید فقط یک نکته دارد. این‌که شما هم در مسیر شناخت حافظ قرار گرفته‌اید. البته در اول راه.

قدم اول؛ حافظ‌های صوتی

فایل صوتی دیوان حافظ را تهیه کنید. طی تمام این سال‌ها افراد زیادی غزلیات حافظ را دکلمه کرده‌اند. چند صد را گوش کنید و ببینید سلیقه شما کدام یک را بیشتر می‌پسندد. این فایل صوتی را روی گوشی تلفن همراهتان بریزید و صبح‌ها، آخر شب‌ها و یا هر زمانی که در طول روز به استراحت و آرامش نیاز داشتید، چند دقیقه‌ای به آن گوش کنید. اگر علاقه‌مند به حفظ کردن اشعار باشید حتی می‌توانید مثلاً در طول هر هفته فقط یک غزل را بارها و بارها گوش کنید و خواهید دید به علت روانی اشعار خیلی زود آن‌ها را حفظ می‌کنید. لازم نیست موقع گوش کردن خیلی به معانی حساس شوید و اگر معنی ابیات را نمی‌فهمید اصلاً نگران نباشید. در این مرحله فقط قرار است درست خواندن را یاد بگیرید و از موسیقی آوایی غزلیات حافظ لذت ببرید. چند هفته‌ای که گذشت کم‌کم برای قدم دوم آماده شوید و یادتان باشد به لذت گوش کردن اشعار حافظ اکتفا نکنید. لذت‌های بیشتری وجود دارد که از آن‌ها بی‌خبرید.

قدم دوم؛ دیوانی با فونت ساده‌تر

تجربه زندگی به ما ثابت کرده تا چیزی برایمان جذاب نباشد به سمتش نمی‌رویم، حتی اگر بدانیم چقدر برایمان سودمند است. از آن طرف خواندن خط نستعلیق، به خودی خود برای غیر اهل فن کمی سخت است و حالا اگر شعر را با خط نستعلیق نوشته باشند اوضاع کمی سخت‌تر هم می‌شود. برای هماهنگی و یک‌دست شدن اندازه مصرع‌ها و ابیات گاهی حروف کشیده‌تر و گاهی درهم می‌روند. در این حالت جایجایی نقطه‌ها هم به وجود می‌آید و نتیجه این می‌شود که برای یک مخاطب معمولی خواندن غزلی که به نستعلیق نوشته شده باشد، آسان نیست. عدم توانایی در خوب خواندن، جذابیت شعر را برای ما کم می‌کند و کم‌کم فکر می‌کنیم اگر شعرها را نخوانیم بهتر است. یک راه پرزحمت و یک راه کم زحمت جلوی رویمان قرار دارد. توصیه ما برای اعتلای هنر حتماً همان راه پرزحمت است؛ اما خب اگر بهانه کمی وقت و درگیری‌های زندگی روزمره را دارید سراغ همان راه آسان بروید. راه سخت این است که نستعلیق یاد بگیرید. چند ماهی زمان خواهد گرفت و وقتی با اصول آن آشنا شدید برای خواندن اشعاری که به این خط نوشته شده‌اند هم کار سختی پیش رو ندارید؛ اما راه آسان این است که دیوان حافظ داخل خانه‌تان